

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Онуфрів Ярини Олегівни

«Композиційні основи ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів (на прикладі Українських Карпат)»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – «теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури».

В умовах прискорення зміни ландшафтів внаслідок розвитку урбанізації, розгалуження інфраструктури, розширення індустрії туризму та масового відпочинку забезпечення сталого розвитку базується на збалансованому і гармонійному співвідношенні між соціальними потребами, економічною діяльністю та довкіллям.

Своєчасність і актуальність теми дисертації підтверджується положенням Європейської ландшафтно-конвенції (ратифікованої в Україні 07.09.2005р.) про необхідність підвищення рівня обізнаності громадянського суспільства, приватних організацій та органів державної влади щодо цінності ландшафтів, їх ролі у житті людини. Важливими заходами вважається підготовка спеціалістів у галузі оцінки ландшафтів та використання результатів наукових досліджень при розробці навчальних програм з багатьох дисциплін, що стосуються питань охорони, регулювання та планування ландшафтів. При цьому важливим моментом, що стосується теми даної дисертації йдеться в преамбулі цієї ж Конвенції про важливість заходів, спрямованих на те, щоб задовольнити прагнення громадськості насолоджуватися ландшафтами високої якості та відігравати активну роль у розвитку ландшафтів.

Тема дисертації має не тільки естетичне спрямування, але й природоохоронний характер, що полягає в розробці методики організованого користування природними ландшафтами шляхом створення рекреаційного

об'єкту з раціональною функціонально-планувальною структурою та дотриманням усіх необхідних технічних вимог.

Українські Карпати відносяться до місцевості виняткової краси і створення візуально-естетичної якості середовища такими складними архітектурними об'єктами як гірськолижні комплекси, що розміщуються безпосередньо в структурі природних гірських ландшафтів неприпустиме. Актуальність дослідження зумовлена й тим, що визначена проблема недостатньо розроблена в теоретичному напрямку, який випереджає практична діяльність, що не завжди відповідає постулатам збереження природних цінностей та культурної спадщини, наведених у документі Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (що увійшла в дію в січні 2006 року).

Дисертаційне дослідження виконано у відповідності з науковим напрямком кафедри містобудування Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка»: «Планування і реконструкція міст і територій», та є частиною науково-дослідної роботи кафедри: «Розвиток рекреації в Українських Карпатах» (номер державної реєстрації 0113 U 005277).

Мета даної роботи полягає у розробці композиційних основ ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів. Визначені об'єкт, предмет, межі, методи дослідження. Мета і завдання узгоджені між собою. Дисертація містить вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел (231 найменування, з них 107 іноземною мовою) і додатки. Варто відмітити, що поділ на п'ять розділів, замість звичних трьох, сприяє логічності викладення результатів та чіткому окресленні меж етапів дослідження.

У вступі сформульовано актуальність обраної теми, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначені мета, завдання, об'єкт, предмет, окреслено межі дослідження та перелічено використані методи, наукова новизна та практична значимість, наведено дані щодо шляхів впровадження результатів дослідження та їх апробації на 7 конференціях, 5 з яких мають Міжнародний статут. Результати дисертації викладено в 14 публікаціях, з яких 3 публікації у наукових фахових виданнях України, 3 публі-

кації – у періодичних виданнях інших держав, що входять до міжнародних наукометричних баз, 2 публікації – у розділі колективної монографії, 6 – у інших публікаціях, матеріалах і тезах наукових конференцій. Посилання у тексті дисертації на статті автора різних років свідчить про їхню ідентичність зі змістом написаного та відповідність щодо повного викладення науково обґрунтованих результатів.

У першому розділі дисертаційного дослідження «СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ» проведено значний аналіз теоретичної бази з досліджень, що стосуються: методології й основних аспектів планування гірських рекреаційних територій та об'єктів; зокрема, регіональної тематики Українських Карпат; методології містобудування та регіонального планування Українських Карпат; архітектурно-планувальних аспектів проектування будівель і споруд спортивного призначення, а також об'єктів для зимових видів спорту; методології композиції та естетики архітектури на рівні урбанізованого та природно-ландшафтного середовища; композиції та візуально-естетичних аспектів природно-ландшафтного середовища. Ретельно перелічені вчені, які займалися цими питаннями, підкреслено їх здобутки, наведено показові схеми. Основні передумови вивчення ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів об'єднано в групи та описано кожну з них. Розглянуто практичний досвід та означено нормативні вимоги до їх влаштування у природному середовищі. Доцільною є розробка авторської таблиці основних елементів композиційно-планувальної структури гірськолижних комплексів на базі теорії К. Лінча. Проведена робота та висновки до першого розділу свідчать про високий рівень здатності до аналізу та узагальнення теоретичного матеріалу.

У другому розділі «МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ» дисертанткою надано поетапну послідовність проведення дослідження, описано загальнотеоретичні та спеціалізовані методи дослідження. Для оцін-

ки якості ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів застосовано SWOT-аналіз на прикладі гірськолижних комплексів, які відрізняються за розміром та представляють різні типи композиційних моделей.

Позитивним є використання методу соціологічного опитування користувачів гірськолижних комплексів для виявлення суб'єктивних чинників привабливості. Такий метод потребує ретельної розробки змісту конкретних питань, відповіді на які виявляться важливими для підтвердження результатів дослідження. Усі дані ретельно оброблені та наведені у таблицях.

У третьому розділі «ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВА КОМПОЗИЦІЯ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ У КАРПАТАХ» представлено іноземний та вітчизняний досвід ландшафтно-просторової композиції гірськолижних комплексів, розміщених у межах Карпатської гірської системи в Словацькій Республіці, Республіці Польщі та Румунії, Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей Українських Карпат. Результати аналізу різних об'єктів за однаковими показниками (розміщенням відносно населеного пункту, типом планувальної структури, розміщенням в структурі ландшафту, об'ємно-просторовою композицією) сформовано у таблиці, що дають повне уявлення про їхню організацію та полегшують виявлення відмінностей шляхом співставлення.

Четвертий розділ «ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВА КОМПОЗИЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ», на нашу думку, за змістом є логічним продовженням параграфу 3.2. «Ландшафтно-просторова композиція гірськолижних комплексів в Українських Карпатах» та уточненням отриманих даних в ході аналізу. Як важливі формотворчі та функціональні чинники описуються особливості будови ландшафту, характер рослинного покриття, наявність водних ресурсів, які наочно представлені на рис. 4.3, 4.5, 4.6.

Аналіз композиції простору зони забудови гірськолижного комплексу здійснено на основі теорії К. Лінча про простір міста, тому виокремлені ком-

поненти візуально-естетичної якості середовища несуть навантаження психологічних основ сприйняття простору.

Критерії оцінки ландшафтно-просторової організації елементів і композиції гірськолижних комплексів, а також узагальнені результати SWOT-аналізу всебічно представлені у таблицях 4.1, 4.2. та перевірені на конкретних прикладах, а саме: «Подобовець-2000», «Звенів» та «Буковель» в Українських Карпатах.

У п'ятому розділі «РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ» систематизовано результати досвіду проектування гірськолижних комплексів у Карпатах та описано застосування оптимальних композиційних схем зони забудови для радіально-кільцевих моноцентричних, радіально-кільцевих поліцентричних, лінійно-послідовних з односхилувим розміщенням гірськолижної зони, лінійно-послідовних з двосхилувим і багатосхилувим розміщенням гірськолижної зони, каскадних поліцентричних і комбінованих типів. Важливим являється те, що надані рекомендації з удосконалення архітектурно-композиційних основ організації гірськолижних комплексів для раніше визначених типів, утворюють логічний зв'язок між частинами дисертації та знайшли реалізацію у реальних проектних пропозиціях.

У матеріалах п'ятого розділу представлені креслення проектів гірськолижного комплексу в с. Гребенів, розробленого з урахуванням авторських рекомендацій щодо формування його композиційно-просторової структури та іншого гірськолижного комплексу в с. Орявчик Сколівського району Львівської області.

Слід зазначити, що основні положення та висновки дисертації повною мірою обґрунтовані як на теоретичному, так і на практичному рівні. Дослідження Онуфрив Я. О. відповідає вимогам, що висуваються до наукових досліджень за спеціальністю 18.00.01 – «теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури».

Достовірність висновків дисертації підтверджується аргументованим синтезом глибокого аналітичного підходу та використанню загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Слід відмітити наукову новизну результатів дослідження даної дисертації:

- вперше проведено ретельний аналіз ландшафтно-просторової та функціональної організації гірськолижних комплексів у Карпатах;
- науково обґрунтовано сформульовані типи композиційних моделей ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів та з'ясовано їхній просторовий зв'язок з природним ландшафтом;
- вперше за допомогою методу SWOT-аналізу виявлено сильні ("strengths") та слабкі ("weaknesses") сторони композиційного вирішення елементів простору існуючих гірськолижних комплексів;
- розроблені рекомендації щодо вдосконалення архітектурно-композиційних основ організації гірськолижних комплексів відображають особливості сприйняття простору гірськолижних комплексів.

На теоретичній основі попередніх досліджень набули подальшого розвитку запропоновані головні критерії оцінки композиційного вирішення елементів простору саме для гірськолижних комплексів.

Про практичне значення та достовірність впровадження результатів дослідження свідчить АКТ Державного підприємства Державного інституту проектування міст «Містопроєкт» про впровадження в містобудівній документації «Генеральний план с. Гребенів Сколівського району».

Зазначимо, що результати дослідження можуть стати в нагоді при розробці Державних будівельних норм України та іншої містобудівної документації.

Згідно з завіреною довідкою, результати дослідження також впроваджено в навчальний процес на лекційному курсі «Основи природокористування та раціональне використання територій» для студентів базового напрямку підготовки «Архітектура» Інституту архітектури

Національного університету «Львівська політехніка», що важливо для роботи теоретичного напрямку. Сформульовані методичні рекомендації щодо проектування гірськолижних комплексів можуть бути використані у навчальному процесі з архітектурного проектування.

Загальні висновки дисертації чіткі та конкретні, відповідають основним результатам дисертаційної роботи і свідчать про те, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута. Дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною роботою.

Текст автореферату дисертації Онуфрів Я. О. за структурою та змістом відповідає вимогам, що ставляться МОН України та відображає основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження.

Разом з позитивними висновками щодо проведеного дослідження в цілому, слід зазначити наступні зауваження та побажання.

1. Результати оцінки гірськолижних комплексів в Українських Карпатах методом SWOT-аналізу, зазначені як композиційно-морфологічні, розтлумачені у тексті як виявлення недоліків у функціональних схемах і тому, на нашу думку, більше стосуються функціонально-планувальної організації ніж об'ємно-просторової .
2. Доцільно було б такі специфічні неоднозначні визначення, як «лінійний композиційний центр», «таємничість у просторі» розтлумачити у термінологічному словнику.
3. На наш розсуд, підбір матеріалу, представлений на рис. 4.9, 4.13, 4.14, 4.15 дещо не виразний у запропонованому контексті. Відсутній критичний аналіз позитивних і негативних якостей забудови за допомогою естетичного аспекту оцінки композиційних рішень.
4. При фігуруванні у назві виразу «композиційні основи...» дещо незвичним здається те, що у тексті не в повній мірі розкриваються такі важливі композиційні засоби, як пропорції, тотожність, контраст, нюанс, і не згадуються ритм, симетрія, асиметрія тощо.

5. Прослідковується загальне перенасичення аналізом існуючих ситуацій впродовж усього дослідження при відсутності рекомендацій щодо перспектив розвитку та альтернативних прийомів формування гірськолижних комплексів, можливо, заснованих на принципах мобільності та трансформативності.

Наведені зауваження суттєво не впливають на значення виконаної роботи, не зменшують цінності й наукового рівня дисертації.

Дослідження відзначається цілісністю і представляє завершену науково-дослідницьку роботу, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і експериментальні результати, що є суттєвим для розвитку напрямку дослідження композиційних засад організації архітектурних об'єктів, інтегрованих у природні ландшафти.

За методичним рівнем дослідження та практичним значенням одержаних результатів дисертація Онуфрів Я. О. «Композиційні основи ландшафтно-просторової організації гірськолижних комплексів (на прикладі Українських Карпат)», відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», що дає підстави для присудження Онуфрів Ярині Олегівні наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – «теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури».

Кандидат архітектури, доцент кафедри дизайну
архітектурного середовища Київського національного
університету будівництва та архітектури

Щурова В. А.

Підпис Щурової В. А. засвідчую

Вчений секретар КНУБА

Петренко О. С.

*Сігнатур Щурової В. А.
засвідчую, зав. кафедр. ДАС, проф.*

Підпис В. О. 8